

» similis factus est, dies ejus velut umbra prætereunt¹ : » sed non vane Deus constituit omnes filios hominum; quia et multos a vanitate liberat per mediatorem Jesum, et quos liberandos non esse præscivit, ad utilitatem liberandorum et comparationem duarum inter se a contrario Civitatum, non utique vane in totius rationalis creaturæ pulcherrima atque justissima ordinatione constituit. Deinde sequitur : « Quis est homo qui vivet, et non videbit mortem; eruet animam suam de manu inferi²? » Quis est iste, nisi substantia illa Israël ex semine David, Christus Jesus? de quo dicit Apostolus, quod « Surgens a mortuis, jam non moritur, et mors ei ultra non dominabitur³. » Sic enim vivet et non videbit mortem, ut tamen mortuus fuerit; sed animam suam eruerit de manu inferi, quo propter quorundam solvenda inferni vincla descenderat : eruerit autem potestate illa, de qua in Evangelio dicit : « Potestatem habeo ponendi animam meam, et potestatem habeo iterum sumendi eam⁴. »

CAPUT XII.

Ad quorum personam pertinere intelligenda sit flagitatio promissorum de quibus in Psalmo dicitur:

Ubi sunt miserationes tuæ, Domine, antiquæ, etc.

SED cætera Psalmi hujus, quæ ita se habent : « Ubi sunt » miserationes tuæ antiquæ, Domine, quas jurasti David » in veritate tua? Memento, Domine, opprobrii servorum » tuorum, quod continui in sinu meo multarum gen-

¹ Psal. cxxiii, 4. — ² Id. lxxxviii, 49. — ³ Rom. vi, 9. — ⁴ Joan. x, 18.

» tium : quod exprobraverunt inimici tui, Domine; quod » exprobraverunt, commutationem Christi tui¹ : » utrum ex persona dicta sint illorum Israëlitarum; qui desiderabant reddi sibi promissionem, quæ facta est ad David; an potius Christianorum, qui non secundum carnem, sed secundum spiritum sunt Israëlita, merito quæri potest. Dicta sunt quippe ista vel scripta tempore quo fuit Æthan, de cujus nomine titulum iste Psalmus accepit; et idem tempus regni David fuit : ac per hoc non diceretur : « Ubi sunt miserationes tuæ antiquæ, Domine, quas jurasti David in veritate tua? » nisi eorum personam in se Propheta transfiguraret, qui longe postea futuri erant, quibus hoc tempus esset antiquum, quando regi David ista promissa sunt. Potest autem intelligi multas gentes, quando persequabantur Christianos, exprobrasse illis passionem Christi, quam Scriptura commutationem vocat; quoniam moriendo immortalis est factus. Potest et commutatio Christi secundum hoc accipi exprobrata Israëlitis, quia cum eorum speraretur futurus, factus est gentium : et hoc eis nunc exprobrant multæ gentes, quæ crediderunt in eum per Novum Testamentum, illis in vetustate remanentibus : ut ideo dicatur : « Memento, Domine, opprobrii servorum tuorum; » quia non eos obliviscente, sed potius miserante Domino, et ipsi post hoc opprobrium credituri sunt. Sed ille, quem prius posui, convenientior sensus mihi videtur. Inimicis enim Christi, quibus exprobratur, quod eos ad gentes transiens reliquerit Christus, incongrue vox ista coaptatur : « Memento, Domine, opprobrii servorum tuorum; » non enim servi Dei nuncupandi sunt tales Judæi : sed eis verba ista competunt, qui cum graves humilitates persecutionum pro Christi nomine paterentur, recordari potuerunt excelsum regnum se-

¹ Psal. lxxxviii, 50-52.

mini David fuisse promissum; et ejus desiderio dicere, non desperando, sed petendo, quaerendo, pulsando, « Ubi sunt miserationes tuæ antiquæ, Domine, quas jurasti David in veritate tua? Memento, Domine, opprobrii servorum tuorum, quod continui in sinu meo multarum gentium: » hoc est, in interioribus meis patienter pertuli. « Quod exprobraverunt inimici tui, Domine; quod exprobraverunt commutationem Christi tui: » non eam putantes commutationem sed consumptionem. Quid est autem, « Memento, Domine, » nisi ut miserearis, et pro tolerata patienter humilitate mea, reddas celsitudinem, quam jurasti David in veritate tua? Si autem Judæis assignemus hæc verba, illi servi Dei talia dicere potuerunt, qui expugnata terrena Jerusalem, antequam Jesus Christus humanitus nasceretur, in captivitatem ducti sunt, intelligentes commutationem Christi, quia scilicet non per eum terrena carnalisque felicitas, qualis paucis annis regis Salomonis apparuit, sed coelestis ac spiritalis esset fideliter expectanda: quam tunc ignorans infidelitas gentium, cum Dei populum exultabat atque insultabat esse captivum, quid aliud quam Christi commutationem, sed scientibus nesciens, exprobrabat? Et ideo quod sequitur, ubi Psalmus iste concluditur, « Benedictio Domini in æternum, Fiat, fiat¹: » universo populo Dei ad coelestem Jerusalem pertinenti sive in illis, qui latebant in Testamento Vetere, antequam revelaretur Novum, sive in his qui jam Testamento Novo revelato manifeste pertinere cernuntur ad Christum, satis congruit. Benedictio quippe Domini in semine David, non ad aliquod tempus, qualis diebus Salomonis apparuit, sed in æternum speranda est, in qua certissima spe dicitur, « Fiat, fiat. » Illius enim spei est confirmatio verbi hujus iteratio. Hoc

¹ Psal. LXXXVIII, 53.

ergo intelligens David ait in secundo Regnorum libro, unde ad istum Psalmum digressi sumus: « Et locutus es » pro domo servi tui in longinquum¹. » Ideo autem post paululum ait: « Nunc incipe, et benedic domum servi » tui usque in æternum², » et cætera: quia tunc geniturus erat filium, ex quo progenies ejus duceretur ad Christum, per quem futura erat domus ejus æterna, eademque domus Dei. Domus enim David, propter genus David; domus autem Dei eadem ipsa, propter templum Dei, de hominibus factum, non de lapidibus, ubi habitet in æternum populus cum Deo et in Deo suo, et Deus cum populo atque in populo suo; ita ut Deus sit implens populum suum, et populus plenus Deo suo, cum Deus erit omnia in omnibus, ipse in pace præmium, qui virtus in bello. Ideo cum in verbis Nathan dictum sit: « Et nuntiabit » tibi Dominus, quoniam domum ædificabis ipsi³: » postea dictum est in verbis David: « Quoniam tu Dominus » omnipotens Deus Israël, revelasti autem servi tui, dicens: Domum ædificabo tibi⁴. » Hanc enim domum et nos ædificamus bene vivendo, et Deus ut bene vivamus opitulando? « Quia Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum laborabunt ædificantes eam⁵. » Cujus domus cum venerit ultima dedicatio, tunc fiet illud, quod hic per Nathan locutus est Deus, dicens: « Et ponam locum populo meo Israël, et plantabo illum, et inhabitabit seorsum, et non sollicitus erit ultra: et non apponet filius iniquitatis humiliare eum, sicut ab initio a diebus quibus constitui judices super populum meum Israël⁶. »

¹ 2 Reg. VII, 19. — ² Ibid. 29. — ³ 1 Cor. XV, 28. — ⁴ 2 Reg. VII, 11 et 27. — ⁵ Psal. CXXVI, 1. — ⁶ 2 Reg. VII, 10, 11.

CAPUT XIII.

An promissæ pacis veritas illis temporibus possit ascribi, quæ sub Salomone fluxerunt.

Hoc tam magnum bonum quisquis in hoc sæculo et in hac terra sperat, insipienter sapit. An quispiam putabit in pace regni Salomonis id esse completum? Pacem quippe illam Scriptura in umbra futuri excellenti prædicatione commendat. Sed huic suspicioni vigilanter occursum est, cum posteaquam dictum est: « Et non apponet filius » iniquitatis humiliare eum: » continuo subjunctum est, « Sicut ab initio a diebus quibus constitui iudices super » populum meum Israël¹. » Iudices namque, prius quam Reges ibi esse cœpissent, super illum populum fuerant constituti, ex quo terram promissionis accepit. Et utique humiliabat eum filius iniquitatis, hoc est, hostis alienigena, per intervalla temporum, quibus leguntur paces alternasse cum bellis: et inveniuntur illic pacis tempora prolixiora quam Salomon habuit, qui quadraginta regnavit annos. Nam sub eo Iudice, qui appellatus est Aod, octoginta anni pacis fuerunt. Absit ergo ut Salomonis tempora in hac promissione prædicta esse credantur: multo minus utique cujuslibet regis alterius. Non enim quisquam eorum in tanta, quanta ille pace regnavit: nec unquam omnino gens illa ita regnum tenuit, ut sollicita non fuerit ne hostibus subderetur: quia in tanta mutabilitate rerum humanarum, nulli aliquando populo concessa est tanta securitas, ut huic vitæ hostiles non formidaret incursus.

¹ 2 Reg. vii, 10, 11.

Locus ergo iste, qui promittitur tam pacatæ ac securæ habitationis, æternus est, æternisque debetur in matre Jerusalem libera, ubi erit veraciter populus Israël: hoc enim nomen interpretatur Videns Deum: cujus præmii desiderio pia per fidem vita in hac ærumnosa peregrinatione ducenda est.

CAPUT XIV.

De studio David in dispositione Psalmorum.

PROCURRENTER igitur per tempora Civitate Dei, primo in umbra futuri, in terrena scilicet Jerusalem regnavit David. Erat autem David vir in canticis eruditus, qui harmoniam musicam non vulgari voluptate, sed fideli voluntate dilexerit; eaque Deo suo, qui verus est Deus, mystica rei magnæ figuratione servierit. Diversorum enim sonorum rationalis moderatusque concentus, concordie varietate compactam bene ordinate civitatis insinuat unitatem. Denique omnis fere prophetia ejus in Psalmis est, quos centum-quinquaginta liber continet, quem Psalmorum vocamus. In quibus nonnulli volunt eos solos factos esse a David, qui ejus nomine inscripti sunt. Sunt item qui putant non ab eo factos, nisi qui prænotantur, « Ipsius » David: » qui vero habent in titulis, « Ipsi David, » ab aliis factos, personæ ipsius fuisse coaptatos. Quæ opinio voce evangelica Salvatoris ipsius refutatur, ubi ait, quod ipse David in Spiritu Christum dixerit esse dominum suum¹; quoniam Psalmus centesimus-nonus sic incipit: « Dixit Dominus Domino meo: Sede a dextris meis,

¹ Matth. xxii, 43.

» donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. ¹ » Et certe idem Psalmus non habet in titulo, « Ipsius David; » sed, « Ipsi David, » sicut plurimi. Mihi autem credibilius videntur existimare, qui omnes illos centum et quinquaginta Psalmos ejus operi tribuunt, eumque aliquos prænotasse etiam nominibus aliorum, aliquid quod ad rem pertineat figurantibus, cæteros autem nullius hominis nomen in titulis habere voluisse: sicut ei varietatis hujus dispositionem, quamvis latebrosam, non tamen inanem Dominus inspiravit. Nec movere debet ad hoc non credendum, quod nonnullorum nomina Prophetarum, qui longe post David regis tempora fuerunt, quibusdam Psalmis in eo libro leguntur inscripta²; et quæ ibi dicuntur, velut ab eis dici videntur. Neque enim non potuit propheticus Spiritus prophetanti regi David hæc etiam futurorum Prophetarum nomina revelare, ut aliquid, quod eorum personæ conveniret, propheticè cantaretur: sicut rex Josias exorturus et regnurus post annos amplius quam trecentos, cuidam Prophetæ, qui etiam facta ejus futura prædixit³, cum suo nomine revelatus est.

~~~~~

CAPUT XV.

An omnia, quæ in Psalmis de Christo et Ecclesia prophetantur, ad contextum hujus Operis coaptanda sint.

Nunc jam expectari a me video, ut hoc loco libri hujus aperiam quid in Psalmis David de Domino Jesu Christo vel ejus Ecclesia prophetaverit. Ego autem ut hoc non

¹ Psal. CIX, I. — ² Id. LXIV, CXI, CXLV, etc. — ³ 3 Reg. XIII.

ita faciam, sicut videtur ipsa expectatio postulare, (quamvis jam in uno fecerim,) copia, quam inopia magis impediatur. Omnia enim ponere vitandæ prolixitatis causa prohibeor: vereor autem ne cum aliqua elegero, multis, qui ea noverunt, videar magis necessaria præterisse. Deinde quia testimonium quod profertur, de contextione totius Psalmi debet habere suffragium, ut certe nihil sit quod ei refragetur, si non omnia suffragantur; ne more centonum ad rem quam volumus, tanquam versiculos, decerpere videamur, velut de grandi carmine, quod non de re illa, sed de alia longeque diversa reperiatur esse conscriptum. Hoc autem ut in quocumque Psalmo possit ostendi, exponendus est totus: quod quanti operis sit, et aliorum, et nostra volumina, in quibus hoc fecimus, satis indicant. Legat ergo illa, qui voluerit, et potuerit: inveniet quot et quanta rex David idemque propheta de Christo et ejus Ecclesia prophetaverit, de Rege scilicet et Civitate quam condidit.

~~~~~

CAPUT XVI.

De his, quæ in quadragesimo-quarto Psalmo ad Christum et Ecclesiam pertinentia, aut aperte dicuntur aut tropice.

QUAMLIBET enim de quacumque re propriæ sint atque manifestæ prophetica locutiones, necesse est ut eis etiam tropicæ misceantur: quæ maxime propter tardiores ingerunt ductoribus laboriosum disputandi exponendique negotium. Quædam tamen Christum et Ecclesiam ipsa prima facie, mox ut dicuntur, ostendunt; etsi ex otio,

restant exponenda, quæ in eis minus intelliguntur: quale illud est in eodem Psalmorum libro: « Eructavit cor » meum verbum bonum, dico ego opera mea regi. Lingua » mea calamus scribæ, velociter scribentis. Speciosus » forma præ filiis hominum: diffusa est gratia in labiis » tuis, propterea benedixit te Deus in æternum. Accingere » gladium tuum circa femur potentissime. Specie tua et » pulchritudine tua, intende, prospere procede, et regna. » Propter veritatem et mansuetudinem et justitiam; et » deducet te mirabiliter dextera tua. Sagittæ tuæ acutæ » potentissimæ. Populi sub te cadent: in corde inimico- » rum regis. Sedes tua Deus in sæcula sæculorum, virga » directionis virga regni tui. Dilexisti justitiam, et odio » habuisti iniquitatem: propterea unxit te, Deus, Deus » tuus oleo exultationis præ participibus tuis. Myrrha, et » gutta, et casia, a vestimentis tuis, a domibus eburneis: » ex quibus delectaverunt te filiæ regum in honore tuo¹. »

Quis non hic Christum, quem prædicamus, et in quem credimus, quamlibet sit tardus, agnoscat? cum audiat Deum, cujus sedes est in sæcula sæculorum; et unctum a Deo, utique sicut unxit Deus, non visibili, sed spiritali atque intelligibili chrismate. Quis enim tam rudis est in hac religione, vel tam surdus adversus ejus famam longe lateque diffusam, ut Christum a chrismate, hoc est, ab unctione appellatum esse non noverit? Agnito autem rege Christo, jam cætera quæ hic tropice dicta sunt, quomodo sit speciosus forma præ filiis hominum, quadam tanto magis amanda atque miranda, quanto minus corporea pulchritudine; quis gladius ejus, quæ sagittæ, et cætera isto modo non proprie, sed tropice posita, jam subditus ei qui regnat, propter veritatem et mansuetudinem et justitiam, inquirat ex otio;

¹ Psal. XLIV, 2-10.

II. Deinde aspiciat ejus Ecclesiam, tanto viro suo spiritali connubio et divino amore conjunctam; de qua dicitur in his quæ sequuntur: « Astitit regina a dextris » tuis in vestitu deaurato, circumamicta varietate. Audi » filia, et vide, et inclina aurem tuam, et obliviscere populum tuum, et domum patris tui. Quoniam concupivit » rex speciem tuam, quia ipse est Dominus Deus tuus. » Et adorabunt eum filiæ Tyri in muneribus: vultum » tuum deprecabuntur divites plebis. Omnis gloria ejus » filiæ regis intrinsecus, in fimbriis aureis, circumamicta » varietate. Afferentur regi virgines post eam, proximæ » ejus afferentur tibi. Afferentur in lætitia et exultatione » adducentur in templum regis. Pro patribus tuis nati sunt » tibi filii: constitues eos principes super omnem terram. » Memores erunt nominis tui, in omni generatione et generatione. Propterea populi confitebantur tibi in æternum, » et in sæculum sæculi¹. » Non opinor quemquam ita desipere, ut hic aliquam mulierculam prædicari credat, atque describi: conjugem videlicet illius, cui dictum est: « Sedes tua Deus in sæcula sæculorum: virga directionis, » virga regni tui. Dilexisti justitiam, et odio habuisti iniquitatem: propterea unxit te, Deus, Deus tuus oleo » exultationis præ participibus tuis: » Christum utique præ Christianis. Hi sunt enim participes ejus, ex quorum in omnibus gentibus unitate atque concordia fit ista regina: sicut in alio Psalmo de illa dicitur: « Civitas Regis magni². » Ipsa est Sion spiritaliter: quod nomen latine interpretatum speculatio est. Speculatur enim futuri sæculi magnum bonum: quoniam illuc dirigitur ejus intentio. Ipsa est et Jerusalem eodem modo spiritaliter, unde multa jam diximus. Ejus inimica est Civitas diaboli Babylon, quæ confusio interpretatur. Ex qua tamen Babylone, regina

¹ Psal. XLIV, 10-18. — ² Id. XLVII, 3.

ista in omnibus gentibus regeneratione liberatur, et a pessimo rege ad optimum Regem, id est, a diabolo transit ad Christum. Propter quod ei dicitur: « Obliviscere populum » tuum et domum patris tui. » Cujus Civitatis impiæ portio sunt et Israëlitaë sola carne, non fide: inimici etiam ipsi magni hujus Regis, ejusque reginæ. Ad ipsos enim veniens, et ab eis Christus occisus, magis aliorum factus est, quos non vidit in carne. Unde per cujusdam Psalmis prophetiam dicit Rex ipse noster: « Erues me de contradictionibus populi, constitues me in caput gentium. Populus quem non cognovi, servivit mihi; in obauditu auris obaudivit mihi¹. » Populus ergo iste gentium, quem non cognovit Christus præsentia corporali, in quem tamen Christum sibi annuntiatum credidit, ut merito de illo diceretur: « In obauditu auris obaudivit mihi; quia fides » ex auditu est²: » iste, inquam, populus additus veris et carne et fide Israëlitis Civitas est Dei, quæ ipsum quoque secundum carnem peperit Christum, quando in solis illis Israëlitis fuit. Inde quippe erat virgo Maria, in qua carnem Christus, ut homo esset, assumpsit. De qua Civitate Psalmus alius ait: « Mater Sion dicet: homo et homo » factus est in ea, et ipse fundavit eam Altissimus³. » Quis est iste Altissimus, nisi Deus? Et per hoc Christus Deus, antequam in illa Civitate per Mariam fieret homo, ipse in Patriarchis et Prophetis fundavit eam. Cum igitur huic reginæ Civitati Dei, tanto ante dictum sit per Prophetiam, quod jam videmus impletum: « Pro patribus » tuis nati sunt tibi filii, constitues eos principes super » omnem terram⁴: » ex filiis quippe ejus per omnem terram sunt præpositi et patres ejus, cum confiteantur ei populi concurrentes ad eam cum confessione laudis æter-

¹ Psal. XVII, 44, 45. — ² Rom. x, 17. — ³ Psal. LXXXVI, 5. — ⁴ Id. XLIV, 17.

næ in sæculum sæculi: procul dubio quidquid hic tropicis locutionibus subobscurè dictum est, quoquo modo intelligatur, debet his rebus manifestissimis convenire.

CAPUT XVII.

De his, quæ ad sacerdotium Christi in Psalmo centesimo-nono, et de his, quæ in Psalmo vigesimo-primo ad passionem ipsius spectant.

Sicut etiam in illo Psalmo, ubi sacerdos Christus, quem admodum hic Rex, apertissime prædicatur: « Dixit » Dominus Domino meo: Sede a dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum¹. » Sedere Christus ad dexteram Dei Patris creditur, non videtur: ejus etiam inimicos poni sub pedibus ejus nondum apparet; id agitur, apparebit in fine; etiam hoc nunc creditur, post videbitur. Verum quod sequitur. « Virgam virtutis » tuæ emittet Dominus ex Sion, et dominare in medio » inimicorum tuorum², » ita clarum est, ut non solum infideliter et infeliciter, sed etiam impudenter negetur. Et ipsi quippe fatentur inimici, ex Sion missam fuisse legem Christi, quod Evangelium nos vocamus, et eam virgam virtutis ejus agnoscimus. Dominari vero eum in medio inimicorum suorum, iidem ipsi inter quos dominatur, dentibus frendendo et tabescendo, et nihil adversus eum valendo testantur. Deinde quod paulo post dicit: « Juravit Dominus, et non pœnitebit eum³: » quibus verbis immutabile futurum esse significat, quod adjungit: « Tu es sacerdos in æternum secundum ordinem

¹ Psal. CVI, 1. — ² Ibid. 2. — ³ Ibid. 4.

» Melchisedech¹; » ex eo quod jam nusquam est sacerdotium et sacrificium secundum ordinem Aaron et ubique offertur sub sacerdote Christo, quod protulit Melchisedech, quando benedixit Abraham², quis ambigere permittitur, de quo ista dicantur? Ad hæc itaque manifesta referuntur, quæ paulo obscurius in eodem Psalmo posita sunt, quando recte intelliguntur: quo in nostris jam popularibus Sermonibus fecimus. Sic et in illo ubi humilitatem passionis suæ per prophetiam Christus eloquitur, dicens: « Foderunt manus meas et pedes, dinumeraverunt omnia ossa mea. Ipsi vero consideraverunt » et conspexerunt me³. » Quibus utique verbis in cruce corpus significavit extentum, manibus pedibusque confixis et clavorum transverberatione confossis, eoque modo se spectaculum considerantibus et conspicientibus præbuisse. Addens etiam, « Diviserunt sibi vestimenta mea, » et super vestem meam miserunt sortem⁴. » Quæ prophetia quemadmodum impleta sit, evangelica narratur historia⁵. Tunc profecto et alia recte intelliguntur, quæ ibi minus aperte dicta sunt, cum congruunt his, quæ tanta manifestatione claruerunt: præsertim quia et illa quæ non transacta credimus, sed præsentia contuemur, sicut in eodem Psalmo leguntur tanto ante prædicta, ita nunc exhibita jam toto orbe cernuntur. Ibi enim paulo post dicitur: « Commemorabuntur, et convertentur ad Dominum » universi fines terræ, et adorabunt in conspectu ejus » universæ patriæ gentium: quoniam Domini est regnum, » et ipse dominabitur gentium⁶. »

¹ Psal. civ, 4. — ² Gen. xiv, 18. — ³ Psal. xxi, 17, 18. — ⁴ Ibid. 19. — ⁵ Matth. xxvii, 35. — ⁶ Psal. xxi, 28, 29.

CAPUT XVIII.

De Psalmo tertio, et de quadragesimo, et de quindécimo, et de sexagesimo-septimo, in quibus mors et resurrectio Domini prophetantur.

I. DE resurrectione quoque ejus, nequaquam Psalmorum oracula tacuerunt. Nam quid est aliud quod in Psalmo tertio ex persona ejus canitur: « Ego dormivi, et somnum » cepi, exurrexi, quoniam Dominus suscipiet me¹? » An forte quisquam ita desipit, ut credat velut aliquid magnum nobis indicare voluisse Prophetam, quod dormierit et exurrexerit, nisi somnus iste mors esset, et evigilatio resurrectio, quam de Christo sic oportuit prophetari? Nam et in quadragesimo multo manifestius id ostenditur, ubi ex persona ejusdem Mediatoris, more solito, tanquam præterita narrantur, quæ futura prophetabantur; quoniam quæ ventura erant jam in prædestinatione et præsentia Dei velut facta erant, quia certa erant. « Inimici, inquit, » mei dixerunt mala mihi: Quando morietur, et peribit » nomen ejus? Et si ingrediebatur ut videret, vana locutum est cor ejus, congregavit iniquitatem sibi. Egrediebatur foras, et loquebatur simul in unum. Adversus me » susurrabant omnes inimici mei, adversus me cogitabant » mala mihi. Verbum iniquum disposuerunt adversus me: » Numquid qui dormit, non adjiciet ut resurgat²? » Hic certe ita posita sunt verba hæc, ut nihil aliud dixisse intelligatur, quam si diceret: « Numquid qui moritur, non adjiciet ut reviviscat? » Superiora quippe demonstrant mor-

¹ Psal. iii, 6. — ² Id. xi, 6-19.